

**Dissertatio inauguralis medica, qua agonotheatâ ac archiatrô summô
assistente ... apoplexiam / praeside ... Dn. Guernero Rolfincio ... pro licentia
... offert disquisitioni M. Johann Arnoldus Friderici.**

Contributors

Rolfinck, Werner, 1599-1673.
Friderici, Johann Arnold, 1637-1672.
Universität Jena.

Publication/Creation

Jenae : E Chalcographéo Krebsiano, Anno M DC LXI. [1661]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/prvz27b6>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

Quâ
Agonothetâ ac Archiatrô summô assistente,
 Splendidissimô ac Gratiôfissimô Medicorum
 Senatû permittente,

APOPLEXIAM,

PRÆSIDE
 NOBILISSIMO, EXCELLENTISSIMO
 AC EXPERIENTISSIMO

D N.

GUERNERO ROLFINCIO,

Phil. ac Medic. Doctore longè celebratissimô, Practicæ ac
 Chimiæ P. P. Merentissimô, Facult. Medic. Seniore Gravissimô,
 Archiatrô Saxonico Eminentissimô,

Dn. Patronô, Promotore ac Præceptore permagnô,
ac filiali cultû æternû colendô,

PRO LICENTIA,
 HONORES, INSIGNIA AC PRIVILEGIA DOCTORALIA
 solenni ac legitimô modô acquirendi,

publicæ ac placidæ Ιατρικῶν offert disquisitioni

M. JOHANN ARNOLDUS FRIDERICI,
 ALTENBURGENSIS MISNICUS.

In Acroaterio Majori
ad diem 27. Maji.

J E N Æ,
 E Chalcographéo KREBSIANO.
 ANNO M DC LXI.

SERENISSIMO AC CELSISSIMO
PRINCIPI, AC DOMINO,

DOMINO FRIDE-
RICO WILHELMO,
SAXONIÆ, JULIACI, CLIVIÆ AC
MONTIUM DUCI, LANDGRAVIO THU-
RINGIÆ, MARCHIONI MISNIÆ, PRINCIPI HEN-
NEBERGIÆ, COMITI MARCÆ ET RAVENS-
BURGI, DOMINO IN RAVENSTEIN,

DOMINO MEŒ CLEMENTISSIMO,
NUTRITIO MUNIFICENTISSIMO,

Inauguralem hanc de Apoplexiâ dissertationem

submissâ animi devotione offert,

Sereniss. Ejusd. Celsitud.

humillimus Cliens

M. JOHANN ARNOLD FRIDERICI
ALTENB. MISNIC.

CAPUT I.

Exordium Vocis etymologia ac synonymia.

Summas dignitates summa semper expectare pericula, Syracusanorum Rex *Dionysius*, digitò quasi indice *Damocli*, ejus felicitatem ad cœli culmina usque efferenti, monstravit, cum regiô locatum in soliô, ministrantium ad nutum, adstantium catervâ vallaret, gladiumque paucis equinis annexum pilis, supra caput ejus suspendere juberet.

CAPUT dignitate nulli cedere microcosmi parti, notum. Quidquid prudentis judicii & sapientis consilii operâ in caducâ hâc vitâ peragitur, capitis regimini debetur. ὡς ἐξ ἑκαστοῦ τὸ μόνον ἢ κεφαλὴ τὸ λοιπὸν τὸ σώματος, ἀλλὰ καὶ πρὸς νοίαν, κατὰ πρὸς τὴν κυβερνήτην καὶ δεσποτὴν ἅπαν αὐτὸ ὁ θεός. Non solum caput loco superat corpus, sed totum etiam, ceu gubernator reliquum regit & imperator.

Quantis autem hæc ejus dignitas circumdata sit periculis, quanta metuenda incommoda, quam variis sit expositum procellis, multi, eique graves, ruinam semper minantes nobis ostendunt affectus, gladii ad instar à capillô pendentes, inevitabilis vitæ naufragii augures.

Quem præterfugit, quanta ab Epilepsiâ miseria? quem latet, quanta à maniâ ferocia, à melancholiâ mœstitia, ab affectionibus, actionum imminutio, depravatio ac plenaria interdum abolitio, microcosmico immineat ædificio? Illo malè se habente, omnia malè habent, atrâ tunc omnes cir-

cumfundimur nocte, tristisque omnium facies est rerum.

Rege apum vigente totum examen viget, suavique furrô lætabundum quasi psallit. Eô malè affectô, incertis vagatur sedibus, pereunte eô & ipsum perit.

Capite etiam benè habente, totum lætatur corpus, vegetô partes calore ac colore florent, malè affectô hôc, faciem deturpat pallor, suavem roseis extirpans gratiam malis, mens antea serena, tristitiæ obvelatur nubibus, vita in ancipiti est, ac tandem viribus evanescentibus omnis extinguatur lux, debitumque naturæ persolvendum.

APOPLECTICUS AFFECTUS, inimicus capitis, aspectû horrendus, auditû terribilis, strage funestus, quam multos è mediô viventium ereptos tumulis adsociârit, neminem fugit. Hoc qui afficiuntur, subitò nullis interdum signis præviis, decidunt in terram, ceu victima securi percussa, corruunt, & omnibus privati actionibus, immoti marpe fixæ rupis ad instar procumbunt, sicque multoties vitam cum morte commutant.

Hunc affectum examinis imponemus incudî, de ejus naturâ paulò liberiùs, divinâ, quam efflagitamus, adspirante gratiâ, locuturi.

APOPLEXIA variis insignitur nominibus: *Communi-ter* ἀποπληξία dicunt, ἀπὸ τῆς ἀποπλήξειν, graviter percutere, ductâ similitudine ab animalibus, ad aram unô ictû corruentibus, vel cœlitus fulmine, fulgure, tonitruve feraliter animalibus afflatis, ἀστὲρ βλήται καὶ ἐμβρογνύται, siderata & astro & fulmine tacta quæ appellabantur. πλήττω ictû infero. Particula ἀπὸ opinionione nonnullorum ictus vehementiam denotat. Eapropter Germanis **der Schlag/die Hand Gottes** appellatur. *Celsus de re medicâ l. 3. cap. 26.* morbum attonitum, & *cap. 27.* universalem membrorum resolutionem vocat. Alii *Siderationem, Affulgurationem* dicunt, procul dubiô à convenientiâ, fulmine enim quasi tanti apoplectici concidunt. Fulmen autem veteres sidus putabant.

Αφωρίας voce usus *Hippocr.* quamvis teste *Galen. 4. de rat. vict: acutor. t. 23.* aliis quoque hæc vox conveniat morbis.

Hoc

Hoc affectū correptos, cum sapē plane obmutescant, *Cous 6. aphor. 51. ἀφώνως* appellitavit. Guttam *Paracels. l. 7. paragr. c. 1.* vocat. Inde apud Germanos **der Tropff.**

TRIPLEX aliās Apoplexiæ apud *Hippocr. ac Galen.* occurrit significatio.

GENERALIS paralyfin includit, ita *Hippocr. in coac. prænot. & Celsus l. 3. c. 27.* sumunt.

SPECIALIOR *symptoma sensus ac motus* ablati in certâ aliquâ parte significat. *Hippocr. 7. aph. 40. ἀκράτεια* incontinentiam linguæ vocat *ἀποπληκτικόν* li. Alibi sensū ac motū carens crus vocat *ἀποπληκτικόν.*

SPECIALISSIMA ac PROPRIA significatio est, cum cerebri morbum denotat, qui sensum ac motum tollit. Hæc vera est apoplexia, de hâc propriè sumta jam agere nostri est instituti.

CAPUT II

definitionem ac ejus formalem rationem explicat.

SCitè ac eruditè, acturis de re aliquâ *Tulliana* præcepit *Suada l. 1. offic.* explicare primò quid res sit, de quâ sermonem instituere animus est. Tenendum ergò & ante omnia dicendum, esse

APOPLEXIAM, *subitaneam animalium actionum abolitionem in totò corpore, cum difficili respiratione ac stertore, ortam à spirituum animalium influxu, in spinalis medulle principium denegatò.*

GENUS quod formæ locum obtinet, confirmat *Galenus 2. aphor. 42.* *Εν ταῖς ἀποπληξίαις, inquit, ἐξ αἰφνης ἀναίδητοί τε καὶ ἀκίνητοι γίνονται, πᾶν τὸ σῶμα, πλὴν μόνης τῆς ἀναπνοῆς.* Qui apoplexia corripuntur, ii totius corporis sensū ac motū privantur, solâ respiratione exceptâ. Aboleri functiones animales omnes suò suffragiò stabilivit *Aretæus lib. 1. cap. 7. de signis ac causis diuturnorum.* *Ἀποπληξίη μὲν ὅλη τὸ σῶμα τῆς αἰσθήσεως τὴ καὶ γνώμης καὶ κινήσεως ἀφαιρῶσιν ὅτι.* Apoplexia totius quidem corporis & sensus & mentis & motionis est resolutio.

SENSUS auferuntur interni ac externi. Imaginatio quiescit, perit memoria, nullus acclamantium percipitur sonus, nec cognoscuntur amplius propinqui, rejiciuntur delicata edulia, nec circumstantium sentitur gemitus.

MOTUS cessat, immobiles omnes pendent à truncò ramì.

RESPIRATIO sola vitalitatis scintillulas in nativi caloris focò adhuc vivaces ac micantes indicat. Assensum *Per-gamenus* præbet, in antea citatò aphorismò inquit *πλὴν μόνῃς τῆς ἀναπνοῆς, solà, respiratione exceptà.*

Respiratio superstes cur maneat, quæsitù dignum, inventù satis difficile. *Θαυμάσαι γέ ὅτιν, inquit Galenus citatò locò, ὅπως τῶν ἄλλων μυῶν ἀπάντων, ἀκίνητων ἐν ταῖς ἀποπληξίαις γινόμενων, οἱ τὸν θώρακα ἀγείροντες, εἰ καὶ μόγῃς, ἀλλὰ κινῶνται πολλάκις. Mirum videtur, qui fiat, ut aliis omnibus musculis stupentibus, soli thoracem moventes moveantur, agrè licet, tamen sæpe.* Rationem investigaturis proponit duplicem, unam apparentem, alteram veram. **PRIMA** apparens est respirationis necessitas. *Εοίκεν, inquit, ὅτι γίνεσθαι τέτο ἀγὰ τὴν χρεῖαν τῆς ἀναπνοῆς ἐπεχειρήσης αὐτῷ, τὴν ἐν τοῖς νῆροις δύναμιν, ὅτι τὴν ἐνέργειαν. Videtur id accidere propter NECESSITATEM RESPIRATIONIS vim nervis contentam excitantis ad actionem.* **ALTERA** & vera est imbecillitas motricis. *τοῖς ἀποπληξίαις, ὅτι τὴν χρεῖαν ἡυξῆσθαι τῆς ἀναπνοῆς, ἀλλὰ ἀγὰ τὴν ἀρρώστιαν τῆς διωάμεως συνεργεῖν ἀναγκάζονται πάντες, οἱ τὰ θώρακα μὲς. Non quia respirandi audita sit necessitas, ut in febribus sed propter virtutis imbecillitatem mutuò auxiliari coguntur, omnes musculi thoracem diducentes.*

Meliùs causam explicare se putant, qui ex animali & vitali mistam actionem respirationem vocant, imitati *Nemesium*, qui libro de naturâ hominis cap. 28. ἐνταῦθα, de respiratione loquens, ait, τὸ ζωτικὸν συνεπλάκη τῷ φυσικῷ, heic actio animalis juncta est naturali. Nervis thoracicis quæ adhuc inest spiritus animalis vis, vitali spiritù vigoratur. Inde thoracis movendæ facultas, ut suffocationis periculum eludant ægri.

Probabilis nobis videtur *Galeni* sententiâ, respirationem

nem actionem animale[m] esse, est enim in potestate nostrâ, ut possimus illam tardior[em] efficere ac celerior[em]. Neque in hâc majore Galenicâ ulla latet fraus. Non solùm, quæ simpliciter sunt in nostrâ potestate actiones animalesint, sed etiam, quæ necessitatibus corporis coactivis inserviunt, in iisque naturæ cohærent.

Defendemus etiam, respirationem in apoplexiâ, non æquâ mensurâ cum aliis animalibus actionibus tolli: ob inevitabilem necessitatem, si modò vita salva esse debeat, major hujus ad hanc, quam alias actiones animales necessitas.

Omnes autem muscoli concurrunt ad hanc stertorosam aëris attractionem, & thoracis dilatationem, tum ob usum comparatè auctum, tum ob infirmitatem virium, cōmodò, quò in moribundis.

CAPUT III

subjectum declarat.

Rælibatis hisce ad exactam *subjecti* seu *causæ materialis* nos accingamus cognitionem, hujus siquidem seu domicilii constitutione benè consideratâ, faciliùs infensum hunc hostem expellere, eumque proscribere possumus, causæ ac signa tunc facilè se nobis offerunt, inoffensò pede ad curationem sic facimus progressum, ac majori cum certitudine suppeditamus consilia & applicamus remedia.

Duplex statuitur hoc: adæquatum ac principale.

ADÆQUATUM est totum corpus, omnia enim ejus membra sensum ac motum habentia, periculum incurrunt, eorumque actiones læduntur. Inde quoque *universalis* affectus dici poterit. Non sola febris est affectus universalis: apoplexia, epilepsia, syncope etiam titulum hunc merentur.

CEREBRUM, quod omne punctum in capite explet, pro subjecto PRINCIPALI meritò haberi, nullus forte àn planè negabit. Agnovit hoc pro subjecto *divinus senex lib. de glandul.* cum in apoplexiâ cerebrum noxam sentire, & non
benè

benè se habere asserit. Huic adstipulatur *Galenus 3. de loc. affect. c. 10.* ἡ τοίνυν ἀποπληξία πᾶσας τὰς ψυχικὰς ἐνέργειας βλάπτει, σαφῶς ἡμῖν ἐνδείκνυται, ἐγκέφαλον αὐτὸν πάσχειν. *Apoplexia omnes animales actiones ledens, clarè nobis ostendit, ipsum cerebrum ladi.* Sensû ac motû universum corpus privari nequit, nisi sensus ac motus principium cerebrum sit affectum, secundum eundem *Galenum 1. de loc. affect. c. 2.*

Non itaque stamus à parte eorum, qui cor ut subiectum in theatrum trahunt. His non patrocinator autoritas philosophi. *problem. 9. s. 1.* Vis ejus infertur verbis, nulla cordis hic mentio: docet solùm, quod τοῖς ἡ γεραιτέροις ἀποπληξία, ὅταν ἀθρόον ληθὲν ὑγρὸν ἐπεπέσῃ, καὶ δι' ἀδένεια τῶν συμφύτων θερμῶν παγῇ. Senibus apoplexia oriantur, cum universus resolutus humor incubuit, exquè imbecillitate nativi humoris concrevit.

Nec adstipulamur *Paracelso*, qui *l. 2. paragr. cap. de gutta s. 4.* cor non solùm, sed etiam pulmones & jecur apoplexiæ existimat principium.

Nec innitimur opinioni, quam novitatis studiosissimus *Helmontius tr. de sede animæ* protulit, dum Archæum suum, quî utramque in omnibus affectibus apud eum tabulam facit, hîc quoque protrudit, ejusque sedem stomachum, ceu verum ac genuinum proclamat subiectum. Accidere à mucilagine insipidâ ac putridâ, à cavô stomachi in venas ejus prolapsâ probat *tract. de action. ignot. regim.*

CEREBRUM itaque primariam affectam sedem, ac verum agnoscimus subiectum. Non tamen excludimus Cor, ac reliqua viscera, quæ per consensum ob situm ac connexionem, quæ inter has partes occurrunt, haud leviter quoque afficiuntur. συνῆσθαι γὰρ πάντως ἔδει τὰς δεξιάς τῶν διοικιστῶν ζῶον διατάξεων, conjungi enim oportebat animal omninò regentium facultatum principia.

Cum de parte cerebri affectâ explicandâ cogitamus, magnum fermeque importabile humeris nostris imponimus onus, difficile siquidem, ex tot magnorum virorum diversis, [firmis tamen ratiociniis stabilitis] sententiis, unam eligere. Faciendum interea aliquid nobis.

In Cerebrō medullam habemus, ventriculos desuper invenimus. *Galenus 3. de loc. affect. c. 7.* de parte affectā interrogatus, respondet: non SUBSTANTIAM affici, sed ventriculos impleri. Id ulterius *2. de caus. symptom. c. 7.* ex subitaneā apoplexiæ generatione ac solutione, quæ ab intemperie ipsius cerebri nullō modō evenire potest, probavit.

VENTRICULOS affici dicit, quinam autem, an omnes? an solū anteriores duo? aut medius tertius? an quartus cerebelli? non revelat.

Quidam asserere non erubescunt, τὰς προδιας κοιλίας, anteriores ventriculos, uti *Galen. 9. περὶ ἐγχειρησ. c. 4.* nominat, recentiorum verò alii superiores, alii laterales appellant, primariò pati. Hi enim ἅμα ἢ οἷον ὅχετός τις εἰς περὶ τῶνμάτων ἐκφυγὴν ὑπὸ τῆς πίστεως, καὶ προκατεργάζονται καὶ προπαρασκευάζουσιν τὸ ψυχικὸν πνεῦμα, & ductus simul sunt & canalis ad superfluum effluxionem accommodus, & conficiunt, & preparant spiritum animale, *Galen. 8. de us. part. c. 10.* annuente.

Alii amplitudinem horum satis spectabilem considerantes, haud fieri posse, ut tam subitò hi obstruantur, credidēre, medium seu tertium, in quem duo priores terminari videntur, ut primariò affectam induxēre partem.

Quartum alii apoplexiæ adscribunt sedem, qui posterior ventriculus *Galeno*, ut & cerebelli ventriculus audit, πάντων κοιλίων κυριώτατη, omnium ventriculorum principalissimus, ab *Herophilō* & aliis putatus, qui quamvis reliquis minor, vires tamen habet majores. Hic cum siccitatem in viventibus semper amet, si influxus excrementitiorum humorum in eum fiat, apoplexiam subitaneam sequi, viâ spiritibus animalibus ad principium nervorum interclusâ, *Patroni* assertionis hujus probant. Promicondi in distribuendis spiritibus animalibus officium huic attribuunt. Hanc forsā ob rationem *Ananias* tenui meninge præter morem aliorum, non obduci docet, quò liberior spirituum animalium in nervos sit transitus.

Quartum ventriculum affici confirmat auctoritate suâ *Riolanus l. 4. enchirid. c. 2.* Certum est ac indubitatum, inquit, ac multis experimentis confirmatum, in apoplexiâ obstrui

ventriculos cerebri, sive in choanâ, sive, quod potissimum, quarti ventriculi foramen, à pituitâ crassâ ac viscidâ, ibi hærente, quæ si non discutiatur ac removeatur, per choanam vacuata, lethum infert.

Sed nulli ventriculorum quidquam dignitatis attribui potest. Ex accubitu partium medullæ efformantur, extra eam, accidentariò magis quàm primariò. Distinctæ autem partes cerebri sunt hõc modò, & tenui meninge interstinctæ, ne tanta moles continuata per omnia, unâ in parte malè habens, statim inficeret etiam alteram.

Nos in definitione pro subjectò *principium spinalis medullæ* declaravimus. Principium hoc spinalis medullæ constituitur ex quatuor caudicibus, duobus à medullâ cerebri, & duobus à medullâ cerebelli propagatis. Modus affectionis fusiùs declarabitur, in

CAPITE IV, *quod causas investigat.*

Palladis portas nemini aperire & ingredi, multò minùs regium felicitis medicationis solium accedere datur, nisi qui causarum cognitione fuerit instructus. Ut à spirituum animalium ἐξιόντων ex cerebrò in singulas partes egressu omnes movendi ac sentiendi vis, ita à tenuioris sanguinis seu spirituum vitalium ex corde in cerebrum ἐισιόντων ingressu vivifici nectaris & animalium spirituù suppedietur materia. Vigente utròque hõc motu, partes cerebrum & cor vegetè, quibus destinatæ sunt, actionibus præfunt. Impeditò utroque actiones turbantur, ac microcosmicæ machinæ ab apoplexiâ ruina imminet præsentanea.

Ἀμεσθὴ ἡ αἰτία ὅτιν ἡ μὲν ἐπὶ ῥύσις τῶν ἐνορμῶντων ψυχικῶν εἰς τὰ κάτω τῆς κεφαλῆς ἐπιχομένῃ. IMMEDIATA CAUSA est influxus spirituum animalium per nervos in organa sensus ac motus prohibitus. Officium nervorum ab antiquitate assignatum non convellitur ab iis, qui alimentalis succi delationem arteriis denegant, his adscribunt, sed rationibus minùs

nūs firmis suffulti. Econtra nervos αἰσθήσεως καὶ κινήσεως ἐνε-
κα conditos duplici modō, quod animale spiritum ad par-
tes deferant, & sensibiles species ad cerebrum reducant, au-
toritate veterum Hippocr. ac Galeni, & recentiorum est sta-
bilitum. ὥς εἰ ἡμῶν τὸ νεῦρον ἀκίνητόν τε καὶ ἀναίσθητον
ὡς γίνεταί τὸ μόριον, ὁμολογῆται πᾶσι τοῖς ἰατροῖς, ver-
ba sunt Galeni l. de dissect. nervor. cap. 1. quod incisō nervō, sen-
sū ac motū statim privetur particula, ab omnibus concessum est me-
dicis.

MEDIATA PROXIMIOR causa est, τῶν ἐνορμόντων
ζωϊκῶν ἢ μὲν σέρησις, ἢ δὲ ἀτακτικὴ κίνησις, vitalium spirituum de-
fectus, ex unâ parte, & motus inordinatus, ex alterâ parte.

DEFICIT AFFLUXUS SPIRITUUM VITALIUM ob
CIRCULATIONEM SANGUINIS IMPEDITAM.

CIRCULATIO sanguinis duos habet actus, invehen-
di à corde in cerebrum unum, evehendi ex cerebro ad cor
alterum.

Uterque impeditur ab ἀπολήψει τῶν φλεβῶν, interce-
ptione vasorum sanguifluorum.

PRIMUS cum impeditur, exoritur τῆς συρροῆς τῶν αἵμα-
τος, καὶ τῶν ἐνορμόντων σέρησις, arteriosi sanguinis & vitalium spi-
rituum confluxus defectus, ob invehentium arteriarum obstru-
ctionem vel compressionem. Non hîc accusari queunt arte-
riæ carotides majores: talem hæc amplæ capacitatis vasa non
admittunt, sed exiliores arteriæ carotidis rami, quæ utrinque
una per fornicatum, sinuosum, & canalis instar excavatum
ossis temporum foramen, crassam meningem, gibbosa, ob-
liquata, sicque quasi σιγμοειδῆς intrat, ibique in homine exile
illud δικλυσιοδὲς πλέγμα, μέγιστον θαῦμα τῶν ἐνταυθοῖ, reti-
formem plexum, maximè omnium, quæ illuc sunt, mirabile, exinde
πλέγμα τῶν χορροειδῶν, plexum ventriculorum magnâ ex parte,
licet & mox à quartō sinū venosi accedant ductus, constituit.

ALTER circulationis motus cum impeditur, sangui-
nisque post nutritionem cerebri & spirituum animalium re-
sidui, liberō quamvis per rete mirabile ingressū, egressus
per tertium sinum crassæ meningis falciformis, λήνον torcular

propriè dictum, & quartum, qui *μεγάλη Φλέψ magna vena à* Galenò dicitur (ex quibus in naturali statû, ut vinum in sub-
jecta vasa, ita sanguis in sinus crassæ meningis laterales, ex his
in venas jugulares & cor labitur) prohibetur ob similem *ἀπο-*
ληψιν à compressione vel obstructione, resistant sanguis ac
spiritus, copiâque gravant & pondere, ut basis cerebri & spi-
nalis medullæ prora subsidant, sicque egressus spirituum ani-
malium ordinarius in nervos inhibetur. Inde

ALTERA mediata causa. INORDINATUS MOTUS
spirituosarum sanguinis partium fit, cum ingressæ plexum
choroidem & cerebrum, per sinus crassæ meningis exitum
non inveniunt, sed potius in seipsos agentes, velut irati, va-
gabundo motu actiones principes interturbant. Inde SUB-
SIDIT principium medullæ spinalis spiritibus destitutum,
sicque meatus angustantur.

SANGUIS angustiam hanc δι' ἔμφραξιν ἢ πήγνωσιν *per*
obstructionem vel compressionem meatuum evidentium in prin-
cipiò nervorum etiam in momentò excitans, meatusque an-
teriores invehentes, rete mirabile & plexum choroidem in-
tercipiens, varii potest esse generis.

SEROSUS vix locum invenit, tenuitate suâ utitur ad
perrumpenda claustra quævis.

BILIOSUS minus promptus athleta est, ob *λεωτομέ-*
ρειαν meat ac permeat, circulationique favet, nec facilè in viâ
subsistit.

PITUITOSUS crassus MELANCHOLICUS, ab im-
puritatibus chyli nondum satis depuratus, commodus est
ad hanc *τῶν δετηριῶν ἀπόληψιν*, ab intrâ.

VAPOROSUS calcis, musti, vini aut cerevisiæ ferven-
tis fumis inquinatus, inspiratione attractus, aër, sanguinem in
corde & cerebrò figere potest, ut marpesiæ cautis ad instar
cum spiritibus moveri locò nesciat, animalesque spiritus
fixi stent & attoniti.

Recentiores nonnulli à spirituum animalium, in lympham
converforum per venas reducendorum circulatione impedi-
tâ affectum hunc derivant. Modus autem explicatu difficilis.

Chimici cum nebulosis mercurii cremosi exhalationibus in cerebrum elevatis & conclusis, generationem hujus affectus adscribunt, innituntur dubiò fundamentò, quod actū realiter, secundum speciem, non mortua sed viva, omnia in sint microcosmo, quæ macrocosmo.

A CAUSIS MEDIATIS PROXIMIORIBUS, ad REMOTIORES progrediendum, quas concinnâ methodò in NATURALES, NON NATURALES, AC PRÆTERNATURALES distinguimus.

NATURALIUM in classe se offert TEMPERIES, ad frigiditatem præcipuè ac humiditatem proclivis. Capitis magnitudo ac imbecillitas, ut & cervicis brevitās hūc quoque referuntur. ÆTATEM senilem huic affectui proclivem pronunciat *Cous 3. aphor. 31.* ubi apoplexiam inter senum re- tulit morbos. HÆREDITARIA DISPOSITIO, uti in aliis, similiter & in hōc multum facit affectū, ut bonorum, ita & malorum paternorum hæredes fiant posterī. In *semine* actu- aliter apoplexiam latere vult *Franc. Oswald. Grembs l. 2. c. 1. §. 10.* quod tamen absolutè nullus forteàn affirmabit. CONTAGIUM hic aliquid posse, vix admittendum, ni dispositio infi- gnis adsit.

NON NATURALES senariò comprehenduntur nu- merò. AER aquilonius pluviosus accusatur ab *Hippocr. 3. aph. 23.* confirmatur à *Forestò l. 10. observ. 70.* Radios lunares sub iis ambulantes sideratos effecisse *Alexand. Benedict. l. 1. c. 33. de morbor. curat.* probat. Exhalationibus contaminatus, qualescunque etiam eæ sint, symbolam addit. A carbonum fumò in conclavi calce recens illitò, obiit Q. Catulus, *Velleio Paterculo l. 2. histor. c. 22. edition. Bæcklerianæ* referente. Simili fatò Jovianum Imperatorem obiisse, ex *Marcellinò Ca- merarius* refert, *centur. 1. operar. successiv. c. 27.*

SOMNUS nimius crudos excitat vapores, ad cerebrum qui eleventur. Somnus à sumtò statim cibò, præcipuè meri- dianus valdè nocivus. Decubitum indecentem aliqui quo- que accusant. VIGILIE nimix, quia *divinò sene 2. de rat. vict. acutor. teste*, cruditates cumulant, calculum adjiciunt suum.

MOTUS ac QUIETIS habenda quoque ratio. Vita sedentaria ac otiosa variorum affectuum statuitur causa. Vehementia motus humores concitat, & quod pravi aliàs sopitum quasi latuit, stimulat, & ad tumultuandum instigat.

CIBUS ac POTUS multum conferunt. Quantitas horum nimia ingesta, coctionem impedit. Qualitatibus pravis scatentes vitiosam præbent alimoniam. *Ebrietas* quantum in hōc valeat, præter exempla varia ab autoribus adnotata, quotidiana comprobatur experientia.

EXCRETA ac RETENTA si vel in excessū, vel in defectū peccent, coctiones perturbant, unde noxii caput ferientes ascendunt vapores. Nimia excretio totum refrigerat corpus. Evacuationes sanguinis ac humorum suppressæ varia concitant incommoda.

ANIMI pathemata humores commovent. Præ nimia lætitiâ, irâ, mœstitiâ quosdam subito expirasse, historica nos informant monumenta *Hildani, Foresti, Zacuti, Lusitani*, exemplis illustrata.

PRÆTERNATURALIS adducitur melancholia, teste *Coo, 2. Coac. prænot. c. 23. t. 2.* Cerebrum siquidem valdè debilitat, vis externè illata, ictus, contusiones, fracturæ vel vulnera partis hujus simul accusantur.

CAPUT V

differentias exponit.

ENERIS RATIONE *duæ* proponuntur ab *Hipp. 2. aphor. 42.* differentiæ: unam vocat *ἰσχυρὴν fortem*, alteram *ἀσθενέα debilem*.

FORTEM quadripartitam proposuit *Galen. in comment.*

ACUTISSIMA illa est, in quâ planè quasi abolita nobis videtur respiratio, ablata quamvis non sit reapse penitus, *respirationem* siquidem alicui si adimas omnem, mortem illicò afferes, ita *Galen. de us. part. c. 1.* loquitur. Unde Apoplexiâ demortui, svalū peritorum medicorum, ante triduum vel comple-

pletas 72. horas, humo non sunt committendi, cum respiratio sensus nostros latere, nobisque illudere posset, ut viventi adhuc, mortui nomen iniquè imponeremus. Exempla notabilia inter alios afferunt *Amat. Lusitan. centur. 4. curat. 23. Forest. l. 10. obs. 79. Schenckius obs. 150.*

Ab acutissimâ hâc ita dictâ, parum secedit **VEHEMENS**. In hâc respiratio præsens adhuc summâ operatur cum vehementiâ ac difficultate, adeò, ut cum stertore spuma ad os protrudatur.

MINUS VEHEMENS sequitur. Læditur quidem in hâc respiratio, non tamen adeò violenta est, inæqualis tamen ac inordinata; modò enim crebra, rara modò, nunc alta, nunc humilis observatur.

DEBILIS in respiratione aliqualem servat ordinem, & in hemiplexiam vel paralyfin alterius lateris, vel linguæ definit.

Magnam ac parvam constituit *Helmont. tr. de duumvinitus jure p. 248.* Parvam spiritum influentem, magnam insitum efficere vult.

Alia genuina est & formali suâ vi contenta, alia mista ex Apoplexiâ ac Epilepsiâ, quam fusè ac enucleatè explicant *Adrian. Spigel. libro de semitertianâ, & Sennertus in libris practicis.*

SUBJECTI ratione, *essentialis* est omnis, quæ ab obstructione, compressione, vel subsidentiâ cerebri fit. Per *consensum* tamen appellari potest ratione materiæ alibi generatæ, & ad caput translata. Inde omnium viscerum apoplexias constituit *Paracelsus.*

CAUSARUM ratione, alia hæreditaria est, alia acquisita, alia *à rebus in nostro corpore generatis* producitur, ab humoribus omnium gentium.

A *vi externâ* cum vehementiâ illatâ quæ dependet alia ab ictû, contusione, vulneribus, &c. A sonitû explosæ bombardæ exortam proponit *Zacut. Lusitan. centur. 3. curat. 22.*

Alia primigenia est, alia recidiva, per *ἡσυχία* ex reliquiis paroxysmi prioris orta.

CAPUT

CAPUT VI

diagnostica ac prognostica recenset signa.

AB exactâ morbi cognitione omnem ægri dependere salutem, æquè rationi consentaneum, ac experientiâ comprobatum. Accurata cognitio ad intimiora morbi penetralia præbet adytum, ejus machinas nobis detegit, & quibus armis obviam eundum, prudenti dispicit consiliô.

Per SIGNA hæc acquiritur cognitio, quæ in nostrô affectû partim imminentem præfagiunt, partim præsentem subjectumque demonstrant, & causas ejus ab invicem distinguere docent, partim eventum salutarem vel infaustum pronunciant.

IMMINENTIS SIGNA sunt *αἱ ἀναγκαῖαι καὶ ἀνασθησῖαι*, sensus hebetudo & vacuitas, ut scitè *Cous 2. coac. prænot. c. 1. t. 2.* Oriuntur à defectû spirituum, in quinque externis sensoriis. *Sensus amissio* subitò ac sine manifestâ accedens causâ proximum notat affectum. *Vertigo* frequens dispositionem ad mox secuturam apoplexiam adesse præfagit. *Incubus* multis vicibus molestans, *dolores ac gravitates capitis* subitanei, affirmante *Coo 6. aphor. § 1.* hujus affectus prodromi. *Tinnitus aurium ac lingue balbuties* aliquid ad imminentis prædictionem conferunt, ex mente *Hippocr. 7. aphor. 40.* *Stridorem dentium* in somnô ac *jugularium venarum intumescentiam*, alii addunt. Singula tamen hæc creberrimè occurrunt sine ullô periculô. Accuratè imminentis signa delineavit *Fernel. l. 5. de part. morbor. ac symptom. c. 3.* Ex Colli brevitate Apoplexiam prædicere vult *Francisc. Oswald. Grembs l. 2. c. 1. §. 10. arbor, integr. ac ruinos. homin.* Signum in manû ac fronte gerere eos, qui hoc affectû sint interituri, addit

PRÆSENTIS apoplexiæ signorum insignis occurrit farrago.

I. GENERIS ratione petuntur, à *lesis actionibus*, omnes
fiqui-

siquidem periēre quasi sensus in his ægrotis. *Modus lesionis* quoque adfectum præsentem detegit. Subitò apoplectici, ὡπαεὶ οἱ ἀσέβητοι, fulmine quasi percussī cadunt in terram, immoti mortem mentiuntur. Aufertur vox, exiguus observatur anhelitus, omnia pendent membra inde gravata: ῥέγχει δὲ ἀπὸ λύσσει, stertor à resolutione, cum spumâ circa os adest. Rigor ac torpor in extremitatibus artuum occurrunt, nil nisi color faciei adhuc vivax. Pulsus initiō tardus ac languidus, auctō verò malō debiliior ac crebrior.

Hæc signa, si in patiente se nobis offerant, apoplecticum pronunciare possumus, quamvis multi dentur affectus, similia signa habentes. Circumspectione itaque medico opus, ne non levi sine culpâ ac famæ naufragiō in denominandō affectū errorem perpetret.

Distinguitur verò apoplexia certis indiciis

A LETHARGO. Somnolenti quamvis sint lethargici, excitantur tamen, quod apoplecticis non accidit. Febris de-sup̄er invadit illos, hi sine febre inveniuntur.

CARUM ab apoplexiâ distinguimus Tactū. In Carō omnibus sensibus demptis Tactus remanet, puncti sentiunt ac partem movent, secus ac in apoplexiâ: accedit, quod sensim invadat Carus, respiratione manente liberâ: nec hæc, uti apoplexiâ, definit in paralyfin.

In **SYNCOPE** pallor faciei adest, ingens contractio oris observatur, in apoplexiâ rubor faciei, membrorum omnium laxitas.

A CATARRHO suffocativō distinguitur. Relinquit ille sensus incolumes interceptâ quamvis respiratione. πνεῦμα ὁρμώμενον à totō corpore per venas in pulmones defluens sanō sensū præditos suffocat, apoplexia omnes sensus aufert.

In **UTERI SUFFOCATIONE**, color faciei cadaverosus, frigus corporis universi, respiratio liberior observantur. Respiratio si tollatur, pulsus simul tollitur, qui remanet in apoplexiâ. Hypogastria insigniter dolent à furibundis vaporibus jactata. Eapropter se quaquaversum movent, in apoplexiâ nullus motus, nullus per sentitur dolor.

In EPILEPSIA motus adfunt convulsivi, omnia membra inordinatô quaquaversum trahuntur motû, in apoplexiâ contrarium observatur.

In ECSTASI melancholicâ pulsus ac respiratio obscurantur, ægrique excitati mira proferunt.

A PARALYSI, in quam etiam sæpius mutatur, differt, ratione vehementiæ, quæ non ita acriter afficit in paralyfi: unum hic vel alterum latus ac lingua solùm patiuntur.

II. SUBJECTUM, an per essentiam patiatur, an per consensum certæ partis subjectæ? hujus prægressæ actiones ostendunt.

III. CAUSARUM ratione à quonam humore excitatus sit affectus, temperies ac dispositio corporis indicant. Exictû, casû, contusione an sit, antea acta probabunt.

CAPUT VII

*prognosin salutis ac mortis, durationis tempus,
& eventus modum explanat.*

Primum prædictionis fontem universalem, GENE-
RIS ratione detexit Aretæus l. 1. curat. acutor. c. 4. cum
apoplexiam vocat ἰχυρῶν, & Trallianus τέρπον ἡνὰ θά-
νατον quodammodo mortem. Omnis apoplexia
periculosa est, ob affectæ partis nobilitatem, & consecrariam
respirationis interceptionem, indeque τὴν σωτηρίαν τῆς κατὰ-
ψύξεως impeditam.

Specialiùs vitæ periculum depinxit Hippocr. 2. aphor. 42.
ἀνείν ἀποπληξίῳ ἰχυρῶν μὴ ἀδύνατον. ἀδυνέα ἧ ὁ ἐνὶ ἰδίου:
solvere apoplexiam fortem impossibile, debilem verò non facile.
Ex respirationis læsione de vehementiâ judicandum censuit
Galen. 3. de loc. affect. c. 7. Acutissimâ ac fermè incurabilis, in
quâ ablata planè videtur respiratio. Mitior, si respiratio adest,
ordinem licet non observet. Facilis dicitur illa, in quâ aliqua-
lis respirationis observatur ordo, curatû tamen satis difficilis,
potest siquidem in hâc, ni robur naturæ insigne, ad vehe-
mentio rem fieri transitus.

Periculosus est hic affectus, ob cordis interceptum motum, originem qui habet à nervo cordis læso, spiritus animalis in cor, ad motum ejus haud parum conducibilis, influxus intercipitur.

SPUMA ac STERTOR mali patefaciunt vehementiam, præcipuè si catarrhalis spuma non sit, sed à concentratis ac in liquorem transmutatis fuliginibus in pulmonibus debilitatis concreta, ac in fauces missa. *Stertor* cum musculorum thoracis ac laryngis resolutionem indicet, periculi gravissimi augur.

FEBREM supervenientem solvere apoplexiam, *Cous 6. aph. 5.* asserit. Acutam ac fortem esse debere sectatores asserunt. Recentior ætas aliena fermè ab hâc opinione, febres non admittit huic affectui conducibiles, cum superveniat gravius periculum.

A venæ sectione, si nulla functionum animalium subsequatur resuscitatio, omnis salutis sublata spes, si *Celfo* adstipulemur.

SUBJECTI ratione, majus ab essentiali metuendum periculum. Curatû difficilis ab hæreditariâ dispositione ortum quæ traxit.

CAUSARUM ratione malum secundum pertinaciorrem judicatur obstructionem, periculosius, quod à *melancholiâ*. Quæ ab *externis injuriis* apoplexia, ob sanguinis extravasationem, periculosissima judicatur. *Gravius* ab hõc malò periculum imminere juvenibus, mitius senibus, asserunt multi. *Alium gravem morbum* quæ sequitur, insanabilis putatur, natura siquidem ab antegressâ pugnâ lassata ac debilitata, novo ac vegeto huic hosti resistere impotens, manus dat victas, palmam relinquit atque succumbit.

LONGUS non est hic affectus, sed BREVI suum percurrit stadium, metamque aut attingit aut aberrat ab eâ. Spatiò 24. horarum multoties mortem infert.

MODUM EVENTUS SALUTAREM spondet *debilis*, in alium morbum, ut paralyfin cum sit transmutatio. Ad partes

ignobiliores tunc pellitur materia à naturâ, vires sibi adhuc inesse monstrante.

Simile periculum æquè dextro ac sinistro lateri imminere credendum, nullus hic principatus, nulla præexistentia, nullum prædominium.

Per fluxum oris phlegmaticum salutarem fieri interdum eventum Sennert. in praxi observavit, cui fidem meritò habemus.

Ad MORTEM terminatur, conculcatō calore nativō, ob non resarcitum defectum τῆς κατὰ ψύξεως debiti cordis refrigerii.

CAPUT VIII

*curationem absolvit methodō indicationum
propositâ, & chirurgicis præsi-
diis in paroxysmō.*

Rælibatis his, verum medicinæ finem τὸ ἐρχάζεσθαι καὶ περᾶν intendentem attendentes, ad affectus properemus curationem.

Debellandus insidiosus hic ac infensus vitæ antagonista armis, ex Galenicis ac Paracelsicis petitis armamentariis.

Hæc vel in ipsō PAROXYSMO adhibenda, vel EXTRA EUM sunt conducibilia.

PAROXYSMI tempore prudenti celeritate applicentur medicamina, ne longâ deliberatione, potentia frustretur, non deducta in actum.

Qualia adhibenda, ab indicationum informamur trigâ. Aufert ἡρεπὸς καὶ proxima causam proximam, & sic præsentem imminuit paroxysmum: περὶ φυλάκην τῆς ζωῆς respiciens præservatoria extra paroxysmum quas offendit causas ac impuritates suppressit, & futuram præcavet invasionem. Vitalis subsidio venit, partium succumbentium conservationem, virium robur debilitatum confortando, intendens.

Indi-

Indicantur igitur in PAROXYSMO materiæ obstruentis ablatio, vasorum apertio, irruentium humorum in plures partes revulsio, partium mittentium ac recipientium corroboratio.

Quæ his postulatis respondent præsidiorum materiæ, ex tribus usitatis petuntur fontibus.

Accersitus medicus, ut æger in locô temperatô locetur, curabit, supernè parumper, accliviore locô positô capite, quo respiret liberiùs, ac sanguis circuletur faciliùs.

EX CHIRURGICO FONTE proderunt corporis CONCUSSIONES: extremorum cum calidis linteis FRICTIONES, quæ commodè cum Θ *e apopl. Mins.* vel Θ *e ex* ☺ *aq. apopl. præp. it.* ☩ \oplus *lat. benedict.* instituitur. Verticillo, temporibus ac naribus balsama, olea ac aquæ cephalicæ, fragrantia calida inungantur.

LIGATURÆ artuum vehementes prosunt, per intervalla nunc relaxatæ, nunc constrictæ.

CUCURBITULÆ cum vel sine scarificatione appositæ revellendo satisfaciunt expectationi, variis partibus, scapulis, brachiis ac cruribus applicantur. Ad cucurbitulam sub vertice, regioni futuræ coronalis ac sagittalis appositam, in desperatô hoc affectû, tanquam ad sacram anchoram confugit *Fracastorius*, nutibus indicans desiderium, sed non intellectus periit. *Zacut. Lusit. histor. 33. medic. princ. libr. 1.* eandem commendat occipiti appositam; Juvat quatenus per vasa capillaria, quæ ex sinû tertiô crassæ meningis per suturas & foraminula in cutim repentina, desinunt, copiam sanguinis in cerebrô medullam & nervorum principium comprimentis tollit.

VENÆ SECTIO divinum illud ac salutare levamen an conveniat? dispiciendum. Adhibere eandem jubet *Cous 4. de nat. vict. acut. t. 24. Galen. in comm.* ἰσορρόπον μὲν ἰντῆρον, ὡς μέγαν πάθῃ μέγα βοήθημα φλεβοτομία. *Æquale adjutorium, utpote magnô morbô magnum remedium est V. S.* Post sanguinis missionem inquit *Cels. l. 3. c. 28.* si non redit motus ac mens, nil spei superest. Magni itaque æstimanda, præcipuè si sanguis

peccet in totò corpore, plethora & æqualis omnium humo-
rum copia adsit, viriumque constans præsentia. In apople-
cticò quinquagenariò omnibus aliis frustra tentatis sola hæc
profuit.

Locus varius denominatur ab autoribus. Si totum cor-
pus impletum, vena basilica, cephalica, aut mediana dextri
brachii aperitur. Si hæmorrhoidum aut menstruorum ad-
sit suppressio, venam pedis secare jubent Galenici. Frontis
& narium venæ etiam aperiri queunt. Venarum jugularium
apertionem disuadent sanè multi. Ast summò cum fructu
externas apertas fuisse *Rosset. l. de part. casar. & Severin. de
medic. effic.* probant.

QUANTITAS emittenda ex sanguinis copiâ æstima-
tur. Hæc accuratè observanda, ἢν ᾧ γὰρ μικρὸν πλεον ἀφε-
λῃς, μετὰ πεπνίξας τὸν ἄνθρωπον, si enim paulò plus detraxeris,
hominem sane jugulabis. Repetitis potiùs, si post primam, ægri
aliqualem à deteriori ad meliùs percipimus mutationem, vi-
cibus instituendam, communis est opinio.

Tempus commodum in hac expectari nequit, cum mo-
ram affectus non patitur, antè omnia alia adhibita conve-
nit, modò sanguis abundet.

ARTERIE temporum minores in necessitate quoque
aperiendæ.

VESICATORIA conducibilia censentur in forò præ-
cticò. *Henr. ab Heer observ. 21.* singulari ἐγχειρήσας cucurbitu-
lam stupæ ardenti impletam cuti imponit, & vesicas concitat.

HIRUDINES laudantur à *Nymanno in tr. de apopl.* à
quorum tamen applicatione, ut de periculò nil dicamus, ab-
horrent nostri ægri.

CAPUT IX

*pharmaceuticas præsidiorum proponit
materias, in paroxysmo.*

AD evacuationem materiæ ante omnia commendamus
sequens Enema. Quod

Rx. herb.

Rx. herb. parietar.

beton.

salv.

rut.

origan.

primul. ver.

chamædr. an. Mj.

centaur. minor. Mß.

fl. chamæmel.

Cog. in f. q. a. f. colat. 3x. adde

Et in hac dissolve

elect. bened. laxat.

diaphænic. an. 3j.

ol. chamæmel.

rutar. an. 3j.

M. F. Clysma.

Applicetur.

SUPPOSITORIUM quoque non spernenda efficacia.

Rx. spec. hier. picr. c. agar. 3ij. ̄is gemm. 3j.

sem. carv.

rut.

pulv. belleb. alb. an. 3ß.

Illin. ol. diacolocynth. D. in scatulâ S. 3äpflein.

ORE ASSUMENDA EMETICA à quibusdam multorum adinstar æstimantur medicamentorum, imò unica curationis radix & asylum ægrorum, præcipuè si pituitosus humor in causa. Cruditates siquidem expurgantur, corpus per vehementem motum calefit, materia pituitosa viscida, glacialis, frigidi veneni notam & vim habens, movetur, spiritus motâ materiâ exagitantur, & quæ hætenus sopitæ delituere facultates expergefactæ se movent, hostem oppugnare intendentem, impugnantes.

E Chemicorum penû depromuntur ̄sta, ̄lia, ̄lata.

Croci metallorum vulgaris ̄. iiij. à vehementissimâ apoplexiâ, dum Romæ viverem, æger excitabatur à D. Guidone Poterio Practicô famigeratô, inunctis simul faucibus ol. cina-momi.

lavendul.

summit. aneth. an. p. iv.

sem. carv.

fœnic.

paon. an. 3 ij.

rad. imperator.

pyrethr.

ireos flor.

paon. an. 3iß.

ol. diacolocynth.

Quercet. 3ß.

mell. rosat. colat. 3j.

̄is commun. 3ij.

Petrus Poterius pathologia spagyrica c. 7. roboratō prius calore nativō, qui glaciali venenō fermē extinguitur, per essent. vorismarin. & alcoholis. aquali portione 3j. mista, & corpore quasi per febrem calefactō post elapsam horam propinat, Θis Θli 3j. in aq. salu. Secretum hujus curationis in eō consistere judicat, quoniam per motum illum, quō ventriculus pectusque sursum ac deorsum commoventur, summa obstructio tollatur, viscosaque glutinosa & veneno glaciali infarcta protrudatur citō, tutō, jucundē. Citum auxilium est necessarium, ne malum per longas invalescat moras & tutum, quod naturam non gravet.

Rx. Θ Θli ex ☉ parat. 3ij. aq. salu. 3℔.
dissolutione factā in mortariō cum pistillō adde

sirup. de betonic. 3v. oxyssaccar. emetic. Mins. 3j.

M. Detur in fictil. S. Brechtrānclein.

Rx. ros. vit. mineral. Angel. inf. in vino vel liquore
Sale ʒ. vj. appropriatō

Filtratum d. in fictili. S. Brechwein.

In robustioribus datur in substantiā, cum conservā fl. pæoniæ.

Verūm summā hic opus cautione. 1. deglutitionis actio læditur, 2. desunt vires liberæ, ad vomitionis motum necessaria. 3. minera non in Λευχωρῆα ventriculi, sed in vasis cerebri remotioribus hæret, impetus ille eō pertingere nequit. 4. Excrementitia glacialis pituita non peccat, sed sanguis pituitosus. 5. Thoracis concussio levis potest præstare adjumentum. 6. caput repletur vaporibus & anxietas augetur. 7. rarō optatus sequitur eventus. Visi, quibus ventriculus quidem motus, sed nulla sequuta evacuatio.

PURGANTIA per alvum, modō assumi queant, in liquida formā sunt tutiora.

Rx. extract. catholic. 3j. adde extr. castor. liquidi ʒ. iij.
dissolv. in aq. salu. 3ij. M. F. l. a. potiuncula

D. in fictili

S. Laxirtrānclein auf einmahl.

Lac scammonii ad 3j vel 3℔. concinnē adhibetur.

ERRHINA fortiora multum pollicentur operæ, evacuato prius corpore adhibita,

Rx. pulv.

Rx. pulv. majoran. p. vj. castor. $\overline{\text{g}}$. vj.
 nuc. moschat. no. j. pulveris. instillentur.
 sem. nigell. 3ß. ol. anis.
 fl. lil. convall. p. ij. succin. an. g. ij.

M. F. pulv. D. ad chartam S. Niesepulver.

CONFORTANTIA ac facultatum tenorem refarcientia nullatenus deficient.

INTERNE itaque præter alia specifica & sequentia adhiberi poterunt.

Rx. aq. ceras. nigr. ess. fl. anth.
 lil. convall. lil. convall. an. 3 ij.
 meliss. c. vino an. 3 j. salv. 3 ij.
 apoplect. D. Rolfinc. 3 vj. quint. essent. Matbiol. 3 j.
 sirup. de betonic. 3 j.

M. D. in fictili. S. sonderlich Stärckwasser.

Specificum cephalicum Magnif. D. Michaëlis, Præceptoris ac Promotoris mei æternum deprædicandi, mira facit, per se in cochlear. aq. apoplect. vel appropriatæ alterius sumtum. Admiscetur insuper aliis.

Rx. aq. meliss. c. v. specif. cephal. D. Mich. 3 ij.
 lil. convall. c. v. sir. fl. tunic.
 an. 3 iß. betonic. an. 3 vj.

M. D. in fictili. S. Stärcktranc auffeinnahl.

Vel Rx. aq. apopl. D. Rolf. 3 ij. spir. C. Cerv. 3 j.
 carfunc. sir. fl. pæon.
 salv. stoech. arab. an. 3 iij.
 meliss. an. 3 iß. conf. diaplir. archont. 3 j.

M. F. potio D. in fictili. S. Stärcktranclein auf einmal.

Haud parum præstabit Theriaca faucibus illita. Spiritus cran. human. c. spir. Θ is parat., ac spir. sanguin. humani quoque conveniunt. Sal. volatile cranii humani, cornu ac sanguin. cervi, alcis, viperarum ad $\overline{\text{g}}$. ij. iij. vel iv. in aq. apopl. infusa prosunt. Extr. castor. efficacissimum in hõc affectû medicamen.

EXTERNA naribus ac temporibus illita multum conferunt ad ægri salutem. In hunc finem.

D

Rx. aq.

Rx. aq. meliss. c. v. spir. ceras. nigr. 3j.
 fl. lil. convall. c. v. an. 3ß. acet. rutac.
 aq. apopl. ad extra 3ß. lil. convall. an. 3j.
 M. D. in vitrô. **S. Zuserlich Anstreichwasser.**
 Vel **Rx.** fl. salv. sem. nigell.
 lil. convall. cubebar. an. 3j.
 rosar. gumm. galban.
 anthos, meliss. an. p. j. rad. ireos florent. an. 3j.
Concis. contus. D. in nodulô **S. Richpûschlein.**
 Balsama apoplectica varia in officinis reperiuntur.
Rx. balsam. cephal. D. Michael. 3j.
 D. in pyxide eburneâ. **S. Schlag Balsam.**
Rx. balsam. apopl. D. Rolf. 3ij. ol. succin.
 ol. rutac. bacc. junip. lavend. an. 3j.
 destill. an. 3 iij. pulv. castor. euphorb. an. 3ß.
 C. s. q. ceræ f. l. a. linimentum, D. in pyxide. **S. Stärck Salblein.**
 Inungantur vertex, tempora ac nucha.
 SACCULI calidis repellentibus ac cephalicis impleti
 applicentur: frigida repellentia non ubique adhibenda.
 Smaragdus à collô ægri pendeat, amuleti locô.

CAPUT X

Præservationem extra paroxysmum proponit.

 Ic quoque vigilandum, politicorum, qui nihil in bellis
 perniciosius, quam hostem quamvis imbecillum despernere,
 judicant, sequuti monitum censemus. Omnes ita-
 que intendamus nervos, seriâque ac alacri labore-
 mus operâ, ut causæ removeantur, materiæ peccantis scatu-
 rigo exhaustiatur ac exsiccet, singulæ desuper partes robo-
 rantibus fulciantur. Eapropter antea positis addimus, Ex
 CHIRURGICO FONTE VENÆ SECTIONEM, quæ,
 quocunque modô peccet sanguis, proderit, Vere ac Autumô
 administrata. CUCURBITULARUM scarificatarum appo-
 sitio singulis iteretur mensibus. FONTICULI cum caput le-
 vandi laudabili polleant vi, non parvi pendendi, brachiis ac
 cruribus appliciti. SETACEUM in cervice utile, candenti
 ferrô factô ulceri inferendum.

Ex

EX PHARMACEVTICO fonte, humorum saburram
educencia primò occurrunt. Lenientia præcedunt, sequuntur
præparantia, agmen claudunt purgantia.

CLYSTER in causâ PITUITOSA talis convenit.

Rx. herb. rut. sem. cartham. ʒ iij.
salv. fœnic.
ʒial. rut. an. ʒß.
beton. meliss. an. mʒ. prunor. damascen. no. vij.
sum. centaur. min. mß. radic. ireos nostrat.
fl. lil. convall. aristoloch. rot. an. ʒj.
primul. ver. Coq. in s. q. a. simpl.
stoech. arabic. an. p. iv. adde & in hac dissolve
elect. bier. picr. c. agar. ʒj. ol. ruta
Ois apoplect. vel ruta ʒj. chamamel. an. ʒij.

M. F. Clysmā. Applicetur

IN MELANCHOLIA humectantia appropriatis con-
cinnè admiscuntur.

Si Clysteres æger respuat, per os ASSUMENDA præ-
scribi queunt varia.

Rx. fol. fenn. Alexandr. ʒß. inf. in s. q. aquar.
fl. lavendul. anth. salv.
stoech. arabic. an. p. j. primul. ver.
cardamom. cubeb. an. ʒij. fl. ceras. nigr. an. qf.

Stent in infusò per noctem, manè colentur.

colatur. adde sirup. meliss.
scammon. ʒrat. ʒ. vj. stoechad. arab. an. ʒij.

M. F. Potio. D. in fictili.

S. Laxiträncklein auff einmahl.

Rx. M. P. ʒ rear. Quercet. ʒj. cum sir. fl. prim. ver.
de succin. Craton. ʒß. q. s. f. l. a.
extr. trochisc. alband. ʒ. ij. pilul. no. xxvij.
ol. salv. ʒ. iij. Asserg. pulv. rad. ireos florent.

D. in pyxide. S. Purgir Pillen auff einmahl.

VOMITUS in naturis, quæ per hunc se exonerare sunt
consuetæ, erit proficiuus, si præcipuè humorum vitiosorum
copia ventriculum gravet.

Rx. oxyfaccariemeti.

Minsicht. 3j.

S. D. Brechsaft.

Rx. pyror. muschatellin.

conditor. no. ij.

excavatis indantur

Rx. belleborism Heurn. 3j.

inf. in vino malvaticô per noctem,
expressum mane detur.

fl. ʒii argenteor. ʒ. iij.

D. in pyxide figulinâ.

S. Brechbirt auff einmal.

Evacuationi ita in primis viis cum successu præmissâ,
ALTERANTIA succedant.

Parantur hæc ex calefacientibus ac siccantibus, cum pi-
ruita accusatur. *Melancholia* calidis ac temperatè humidis cor-
rigitur.

Rx. aq. ceras. nigr.

rosar.

veronic. an. 3ij.

essent. fl. salv.

lil. convall.

citri an. 3ij.

castor. ʒ. v.

spir. C. Cerv. ʒ. xv.

lil. convall.

Oli apoplect. an. 3ß.

sirup. ceras. nigr.

corall. rubr.

fl. pæon. an. 3j.

fecul. pæon. ʒj.

M. D. in fictili. S. Digestiv und Stärcktranc auff 4mal.

Rx. crystall. ʒr. 3j.

miner. ʒni ʒiib.

magist. perlar.

corn. alc.

corall. an. ʒiib.

succini preparat. ʒiib.

fecul. pæon. 3j.

ʒis succin.

C. Cerv.

apoplect. an. ʒ. vj.

M. Divide in vj. partes æquales. D. seorsim singulæ

S. Digestiv und Stärckpulver auff einmal.

In *Melancholia* prædominiô ferum medicatum tale ad-
hiberi potest.

Rx. feri lactis destillat. ʒiv.

essent. fumar.

sirup. de pom. borsdor-

fian.

ʒis liquid. an. 3vj.

de succ. bugloss. an. 3vj.

M. D. in fictili.

S. Digestiv Tranc auff dreymahl.

Continuatis per 6. vel 8. dies digerentibus, ad *Purgantia* de-
veniendum, quæ ex fol. sen., mechoac., rad. gialap., agaric., trochisc.
alband., rhabarb &c. parantur. Formularum farraginem cum
prætorum uberrimè suppedient libri, quasdam hic adde-
re supervacaneum ducimus.

SUDO-

SUDORIFERA ad reprimendam humorum pertinaciam effervescentiam commendantur, ex lign. sanct., sassaf. indic. tormentill., pentaphyl. mistur. simplic., mistur. bezoard. tinct. bezoard. Dio diaphoret. parata.

Rx. tinct. bezoard. D. Mich.

D. in vitrô

S. Schwißtr. auffeinmahl.

Rx. aq. salu.

bezoard. Car. ḡ. viij.

scorzoner. an. ʒj.

Θis rorismar. ḡ. iij.

pulv. bezoard. Sennert. ʒß. M. F. Potio. Detur in fictili.

S. Schwißtränclein umbzurütteln auffeinmahl.

Rx. rob. sambuc. ʒj.

Θii diaphoret. ḡ. xij.

C. C. f. Δe ḡ. xv.

bezoardic. mineral. ḡ. iv.

M. F. cum spir. lil. convall. Bolus. D. in pyxide.

S. SchwißZucker auffeinmahl.

DIURETICIS aliquid juvaminis adscribitur.

Rx. sem. violar. ʒiij.

C. aq. fl. cyan.

mil. Θis

ononid. an. q. s.

saxifrag. an. ʒj.

F. l. a. Emulsio.

Edulcetur. sirup. de succ fragor. D. Treibemixtur auffeinmahl.

Rx. feri lact. ʒiv.

spir. Θis q. s. ad gratum

tinct. fl. cyan.

acorem.

calcatripp. an. ʒiijß. M. D. in fictili

S. TreibeMolcken auff einmahl.

Θsuccin. & Tr. Fri adhibita abundè expectationi satisfaciunt.

STERNUTATORIA in forma pulverum vel massæ pyramidalis in usum veniunt.

Rx. spec. diatabac. Mins

fl. lil. convall. an. ʒij.

diamajoran. an. ʒj.

ambr. mosch. an. ḡ. ij.

sem. nigell.

ol. succin. lign. rhod. an. g. ij.

M. F. l. a. pulvis D. in scatulâ mundâ

S. Sonderbares Niesepulver.

Rx. pulv. fl. ptarmic.

spec. diamb.

lil. convall.

diamosch. an. ʒß.

rad. helleb. alb. an. ʒj.

C. mucilag. tragac.

f. l. a. Nasale in forma pyramidali. D. S.

APOPHLEGMATISMI ex mastiche, cubebis, rad. helenii parantur.

Frigiditates ac humiditates nimias ALTERANTIA blandè cale-

dē calefaciendo, mirificē cerebrum confortant, eique robur addunt, generali vel specificā id efficientes proprietate.

Specificē cran. human. aq. apoplect. pulv. marchion. essent. ambr. & epileptica commendantur. Ol. succin. ol. sanctum ob vires cephalicas mirandas dictum, tutum in hōc affectū auxilium, ol. hirudin. spiritui innatans, ne fulmine hoc ægri infestentur, fidā præservat custodiā.

Rx. *cons. fl. anth. paon. specif. cephal. D. Mich. 3j.*
prim. ver. tunic. magist. perlar.
lavend. an. 3ß. corn. alc. an. 3ß.

spec. diaplir. mistur. apopl. D. Rolf.
diambr. spir. ceras. nigr. an. 3j.
diamoscb. an. 3ij. sir. fl. tunic.

succin. præparat. 3iß. stoech. arab. an. q. s.
F. l. a. Electuarium. D. S. Stärck Latwerge.

Rx. *succin. præparat. 3 iij. calc. Dæ g. xvj.*
magist. corn. alc. 3ß. extr. salv. 3ß.
perlar. c. s. q. sacchari in aq. apo-
corall. an. 3j. plect. soluti.
f. l. a. Rotule D. in scatulā mundā.

S. Sonderbare præservativ und Stärck Ruchlein.
Pro delicatioribus *essent. ambr. vel ol. succin. aspergantur.*

Rx. *spir. apopl. D. Mæbii 3ß. essent. salv. anth.*
ceras. nigr. lil. convall. an. 3 iij.
hirundin. an. 3v. ambra pretios. 3j.

M. D. in vitrō. S. Stärck mixtur dos. gutt. xl.

EXTERNA in usum desuper trahenda. Hæc uti antea monuimus, *balsama & olea* ex cephalicis parata calidis ac humidis, variis adhibentur modis.

Rx. *fol. salv. majoran. meliss. styrac. benzoës an. 3j.*
rorismar. basilic. ā. miß. ambr. moschi an. g. v.
fl. stoech. arab. pulv. cypr. 3 iij.
lavend. an. p iij. M. in form. usitata.
rosar. anth. D. S. Species zum Haupt-
prim. veris. an. p. ij. müzlein.

Pro ditioribus *ol. succin. spir. rosar. lil. convall. essent. ambr.*
aspergantur species.

Rx. empl.

Rz. empl. vigon. de taca mahac. malaxetur bals. peruv. Extend. su-
de carann. an. q. v. per alutã in formã orbiculari. D.

S. pflaster auff die Schlãffe.

Rz. spir. apopl. ad extra spir. formic. ac lumbricor.

V. in vitro. S. Euserlicher spiritus. comp. an. ʒij.

Rz. ungu. nervin. Augustan. ʒj. ol. salv. succin.

balsam. peruvian. ʒij. rut. an. g. xij.

M. f. l. a. Unguentum. D. S. Euserlich Sãlblein.

CAPUT XI

dietam absolvit.

HÆc rerum sex non naturalium legitimum ac decen-
tem monstrat usum. AER eligatur temperatus, purus,
alienarum qualitatum planè inscius, qui si non natura-
lis, suffimigiis ex cephalicis compositis artificialis fiat. CIBUS
ab omnibus excrementitiis succis, pituitosis præcipuè libera-
tus admittendus. VIGILIIS plus indulgeat æger, quam Mor-
pheo litet, meridianus nullatenus admittendus somnus. MO-
TUS, si commodè institui potest, QUIETE salubrior. VENERIS
nullum his concedatur exercitium. ANIMI PATHEMATA tristi-
ora ad Sauromatas mittantur, sanguinem siquidem ac spiri-
tus perturbant. In malã ac tædiosã hãc re, bonõ ac placidõ
uti animõ juvat: dimidium mali in fugam vertitur, si non ad-
esse cogitemus. Iram, timorem, mœstitiam, moderabile evin-
cat gaudium, spei restitutionis plenum. Non crucietur futili-
bus circa temporalia curis animus, nec perturbationes vivi-
ficum absorbeant nectar, depascant spiritus. Eò intendamus
quò nostrę mentis acropolis, à sordidis liberata inquinamen-
tis, divinum quod nobis inest conservet, augeat, tueatur.

*Nobili atque tũm experientiã Medicã, tũm
eruditione solidã Cl. V.*

DN. M. JOH. ARNOLD. FRIDERICI,

pro consequendã Licentiã

Summos in Medicinã honores capeffendi

cathedram publicam conscendenti

FELICITER!

Arte

A Rte Machaoniam superasti maeste cohortem,
Hinc celebris fias hoc in honore, precor.
singulari benevolentia is amoris, testando scrib. gratulab.
Joh. Ern. Gerhardus, SS. Theol. D. & P. P.

Illustris nostri præfulgida stella Lycai
FRIDERICE, atque artis medica clarissime mysta.
Non te penituit clarorum scripta Sophorum,
Sollicitò voluisse animò, post terga relinquens
vulgum. Tendere plus ultra semper tibi cordi ad
Phæbeos apices medicina arcana recludis
latisque auspiciis summos sectaris honores.
Maeste animo! tandem largò sudore parata
evolet in patulum pennis quatientibus orbem
gloria virtutis, nomen super astra reponens.
Faustæ gratulationis & benivolentiæ testandæ tesseram meritissimo Docto-
rando virtutis & doctrinæ studio claro adponebat,
P R Æ S E S.

Nomina purpureum mox expertura brabéum,
ut veniant amplò munere clara, precor.
Johan. Theodorus Schenck D. P. P.

ENthea vis animi, quæ sunt modo pervia cura
mortali, lustrat, nec stat satur ardor honesti,
ingreditur Sophia prudenti pectore campum,
& sibi mansuros per inhospita querit honores.
Quis negat? insignes tua mens diffusa per artes,
Artis lætrines cultor FRIDERICE celebris;
fervida degenerem fuit indignata quietem,
sideream quam non fallax remorata Calypso est,
Sirenumque leves nec detinuere cohortes;
Hanc nostra illustris vidit citò triga Medentum,
Italicaque Schole clarissima Lumina amârunt,
splendida promisit Meditrina hinc præmia multò
fœnore, teque cupit præclarâ in luce videri.

Clarissimo & Excellenter docto Dn. Doctorando, Amico & Con-
victori suo sincerè colendo gratulab. adpos.

M. Severus Christophorus Olpius Prof. Publ.